

TARİHİ - KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMADA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE BU BAĞLAMDA KOSOVA-PRİZREN'İN “DOĞRU YOL” TÜRK KÜLTÜR SANAT DERNEĞİ¹

Bülent EMRUŞ

GİRİŞ

Tarihi - Kültürel Varlıkları Korumada Sivil Toplum Kuruluşları ve Bu Bağlamda Kosova-Prizren'in “Doğru Yol” Türk Kültür Sanat Derneği'nin yeri yarım yüzyılı aşkın bir süredir kilit rol oynamıştır. Bir sivil toplum kuruluşu olarak Kosova-Prizren'in “Doğru Yol” Türk Kültür Sanat Derneği kültürel ve tarihi eserlerin korunmasında en etkin derneklerden biri olmuştur.

1951 yılında kurulan Balkanların en eski ve en köklü derneklerinden biri olan “Doğru Yol” Türk Kültür Sanat Derneği, yarım yüzyılı aşkın bir süredir, tam 63 yıldır, Kosova'da (dönemin Yugoslavya'sında) Balkan Türklüğü'nün önemli merkezlerinin biri olan Prizren'de Türk kültür, sanat, gelenek, görenek, örf ve adetlerinin yaşatılmasında, korunmasında, tanıtılmasında ve sürdürülmesinde önemli stratejik sivil toplum kuruluşlarından biri olmuştur.

Peki böyle bir sivil toplum kuruluşunun, sadece tarihi ve kültürel varlıkların korunması dışında sivil toplum camiasında başka rolleri nelerdir? Bir toplumun milli değerlerinin yaşatılmasında ne gibi fonksiyonları olabilir!? Bu ve benzer sorulara yanıt aranacak tebliğimizde ortaya çıkan sonuç ve bulgularımız şunlardır:

Kosova'daki Türk musikisinin, kültürünün, sanatının, eğitiminin, sanatçı ve aydın kadrosunun bugünkü düzeye ulaşmasında “Doğru Yol” Türk Kültür Sanat Derneğinin rolü çok büyüktür. Sadece Prizren'de veya Kosova'da sınırlı kalmayarak, ana ülkemiz Türkiye'de ve Avrupa devletlerinde etkinlikleri büyük bir ilgi, beğeni ve takdir toplamış; milli değerlerimizin canlı kalması ve yaşatılmasında bir enstitü görevini yerine getirmiştir. Türkiye ve Kosova'daki soydaşlarımız arasında kültürel bağların pekiştirilmesi ve geliştirilmesinde köprü görevini gören Derneğimiz, Prizren ve Rumeli coğrafyasındaki Türklüğün sadık kapısı olmuştur.

“Doğru Yol” Türk Kültür Sanat Derneği, toplumumuzun kültürel eğitimi, kültürel tarihi yanı sıra sanatsal değerlerimizin yaşatılması yönündeki misyonunu, Kosova Türk Toplumunun kültürel ve sanatsal zenginliğini yaşatmanın önemi ve bilinciyle birlikte biçimlendirmiştir. Balkanların en köklü ve yarım yüzyılı aşkın bir süredir faaliyet gösteren derneğimiz, bu gücü ve kuvvetini aynı zamanda Kosova Türk sanatçıların, aydınlarının, eğitimcilerinin, gönül sevdalılarının azmi, kararı, inancı ve direncinden almıştır.

63 yıldır kültürümüzü, sanatımızı, gelenek ve göreneklerimizi, örf ve adetlerimizi yeni kuşaklara aktararak nesilden nesile bir meşale gibi taşıyarak yaşattık. Bunu yaparken de aynı ülkeyi paylaştığımız kardeş halklarla birlikte, Kosova güzellikleri ve değerleri içerisinde dostluk, dayanışma ve işbirliğimizi daha da pekiştirdik.

---

¹ Bu makale, 11-13 Mayıs 2014 tarihinde Eskişehir'de düzenlenen 'Türk Dünyası Sivil Toplum Zirvesi' nde bildiri olarak sunulmuştur.

Müziyen, ses sanatçısı, tiyatrocü, dansçı, ressam, edebiyatçı, tarihçi, dilci kadrosu bu dernekte yetişti. Yetişen bu kadro ile düzenlenen yüzlerce konser, yüze yakın uluslar arası festival, turneler, yarışmalar, tiyatro oyunları, müzik fasılları, edebiyat saatleri, kitap tanıtımları, anma törenleri gerçekleştirildi. İlkere imza attık. İlk dergi, ilk bağlama, ilk özgün besteler, Zagreb ve Belgrat plak evlerinde gerçekleştirilen ilk Türkçe kayıtlar, Atatürk'e adanmış ilk anma törenleri, ilk albüm kayıtları... Bu kadrolar tarihi ve kültürel değerlerimizin korunmasında öncü oldular.

Prizren ve Rumeli türkülerinin korunması, yaşatılması ve bugünlere taşınmasında dernek sanatçılarımızın büyük emekleri oldu. Dernek sanatçılarımızın yeni Prizren Türküleri derlemeleri, bize özgün değerlerin derlenmesi, toplanması ve korunmasında tarihi ve kültürel hizmetler adına başlı başına birer eserdir.

Kendine has yapısı ve orijinalitesiyle kendine özgün bir konum yaratan Doğru Yol Derneği, ulusal ve uluslararası basın yayın kuruluşlarının ilgi odağında kalmayı sürdürmüş, Üsküp, Priştine, Belgrat, Sarayevu, Prizren, Almanya yanı sıra Türkiye Radyo Televizyonlarının değişik programlarının konuğu olarak, Balkanlarda Türk müziği, sanatın ve kültürün tek adresi olduğunu ispatlamıştır.

Tasavvuf Müziği alanındaki ilk çalışmalar, Mevlid'i Şerif'in Prizren'e özgün okunuşu manevi değerler tarihimize damgasını vurur. "Ata Çocukları" kolu yıllardır uluslararası çocuk festivallerine katılarak Kosova'yı layıkıyla temsil eder. Sanatçılarımız Yugoslavya ve Kosova çapında düzenlenen yarışma niteliği taşıyan müzik festivallerine ödüllere layık görüldüler.

Şairlerimiz, ressamlarımız, tiyatrocularımız ulusal ve uluslar arası düzeydeki etkinliklerde gurur verici başarılarla imza attılar. Bilimsel içerikli sempozyumlarda, kongrelerde, panellerde, etkinliklerde bilim dünyasına özgün araştırmalarımızla katkı ve yenilikler sundular.

Türk Halk Müziği'nin ad yapmış üstadı Arif Sağ'ı, yazar Fazıl Hüsnu Dağlarca'yı, Aziz Nesin'i, DSP Başkanı Bülent Ecevit'i, T.C. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'i, T.C. Dışişleri Bakanları İsmail Cem'i, Abdullah Gül'ü ve Hikmet Çetin'i, T.C. Genelkurmay Başkanı Hüseyin Kıvrıkoğlu, T.C. Anayasa Mahkemesi Başkanı Haşim Kılıç'ı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Köksal Toptan, sanatçı Selda Bağcan, Barış Manço, Haluk Levent, Cem Yılmaz, Zülfü Livaneli, işadamı Ali Şen'i ağırladık. Zeki Müren, Barış Manço, Attila İlhan, Dağlarca gibi Türk sanatının ve kültürünün büyük değerler ebediyete intikal ettiklerinde anma toplantıları düzenledik. Dr. Durmuş Tselina, Süleyman Brina, Süreyya Yusuf, Rasim Salih , Faik Emruş, Ziya Şişko, Fahri Mermer, Hasan Mercan ve daha nice kültür, sanat emektarımızın aziz hatırasına anma toplantıları düzenledik. Çanakkale şehitlerimizi ve Kosova görevi sırasında şehit düşen askerlerimizi andık. Dernek kollarımızın ve sanatçılarımızın jübilelerini ve yıldönümlerini görkemli törenlerle kaydettik.

On bir ayın sultanı Ramazan aylarında özel Ramazan Geceleri gerçekleştirdik. Sanat günleri düzenledik. Uluslararası çapta Balkanlarda Türk kültürü ve sanatına hizmet ödülleri dağıttık. Diğer derneklerimizle işbirliği içerisinde ortaklaşa etkinliklere imza attık, yeni kurulan derneklere dost elini uzattık, birçok yerde derneklerin kurulmasına ön ayak olduk. Depremzedelere ve yardıma muhtaç kardeşlerimize destek amaçlı konserler düzenledik. Profesyonel eğitim amaçlı tiyatro, müzik, halk dansları ve fotoğrafçılık kursları düzenledik.

Doğru Yol, dernek olarak 63 yıl boyunca, bir toplumun karşısında hitap edilebilecek sorumluluklar üzerinde misyonlar üstlendiği, eğitim vazifesi gördüğü ve örnek bir duruş sergilediği için Kosova Türklerinin tarihi, sanatsal, milli ve sosyokültürel bir enstitüsü görevini görmüştür.

SONUÇ

Sonuç olarak, "Doğru Yol" Türk Kùltür Sanat Derneği, kendine belilediği ilkeler ile 63 yıldır Rumeli'de ve Balkanlar'da Türkçenin, Türk kùltürü ve sanatının yıkılmaz hisarı olmuştur. 1951'den sonra Türklüğün bu coğrafyasında yetişen sanatçı, yazar, şair, tiyatro sanatçısı, ressam, aydın, Türklüğün ve Türkçenin bayrağını dalgalandıranların Türk toplumunun büyük bir çoğunluğu milli bilinç, milli duygu ve sanattaki beceri aşısını bu dernekten almış, gönüllü olarak bu amaçta hizmeti en kutsal ve onurlu bir görev olarak bilmiştir. Bugün kurulan yeni derneklerin birçoğu, bu derneklerin kurucu ve üyeleri "Doğru Yol"da yetişmiş, bu yolda sanat ve sivil toplumculuk yaşamlarına atılmışlardır. Çok sayıda etkin üyesiyle ve Türk kùltürü ve sanatına sunduğu katkılarıyla Kosova ve Balkanlar çapında eşi rastlanmayan derneklerin ilkidir.